

Ezzel a megkérdezettek 76%-a volt elégedett. Korábbi tapasztalatait az integrált rendszerek kezelésében 62% találta értékesnek, 14% nem tartotta hasznosnak.

86% egyáltalán nem tartotta előnyösnek, hogy ugyanannak a forgalmazónak a régi és új rendszeréről volt szó. Elsőként vették használatba az illető rendszert, ezért felvetődött, hogy a rendszer esetleg tökéletlen vagy még nem próbálták ki. Az azonos forgalmazó mellett szól a kialakult munkakapcsolat, a munkafolyamat ismerete stb.

A könyvtár tapasztalataira a szerzők szerint másoknak is érdemes támaszkodniuk; tömör ajánlásukat a cikk végén közlik az átállás lépései szerinti bontásban.

(Hegyközi Ilona)

Lásd még 190, 221

Számítógép-szoftver

97/231

MIKA, Jiří: Co s datábázami CDS/ISIS? Tip pro bibliografy = Čtenář. 48.roč. 1996. 10.no. 356-357.p.

Mi legyen a CDS/ISIS adatbázisokkal? Ötlet a bibliográfusok számára

Adatbázis; Szoftver

Ma, a korszerű integrált rendszerek korában a CDS/ISIS „szoftver-nagyapának” számít. Jól strukturált adatbázisból egy gyakorlott kereső az ISIS keresőnyelvével segítségével gyorsan és pontosan a keresett információhoz juthat, de az átlagos használó számára a keresőnyelv bonyolult.

A keresés megkönnyíthető az adatbázisnak hipertext-dokumentummá történő átalakításával. Ezt a feladatot oldja meg a prágai 5D cég SuperText nevű szoftvere. A szoftver a CDS/ISIS erősen strukturált rendszerét úgy őrzi meg, hogy az adatokat ún. fejezetekbe rendezi. A fejezet többé-kevésbé szervezett szöveg. A program a fejezetekbe foglalt adatok között kapcsolatokat tud

létrehozni, ezzel enyhíti az ISIS-nek azt a fogyatékoságát, hogy csak egyetlen adattáblával dolgozik, és nem képes az adatokat a jellegük szerint külön-külön táblában kezelni.

Az ISIS-adatbázis konverziója a SuperText-be – megfelelő előkészítés után – automatikusan zajlik. Az előkészítés két tevékenységet jelent: a hipertext-dokumentum megtervezését, illetve az adatellenőrzés és az ISIS-formátum megtervezését.

A hipertext-dokumentumban minden egyes ISIS-rekordból egy-egy fejezet lesz, a fejezet elnevezése lehet például a bibliográfiai rekord címfeje, kiegészítve a rekord azonosítójával. Ez az elnevezés kulcsszó lesz a hipertext-dokumentumban, amelyre a dokumentum egyéb helyeiről lehet utalni. A fejezet felépítése követheti a hagyományos bibliográfiai rekordok megjelenítését, de az egyes adatokat a fejezetben azonosítók („mezőnevek”) is bevezethetik. Mivel a SuperText szöveges adatokat vár, az ISIS-adatbázisból nyomtatási formátumban kell az adatokat a konverzióra előkészíteni.

Az adatbevitel továbbra is az ISIS-ben folyik, a keresést és a találatok megjelenítését viszont a hipertext-dokumentum biztosítja, és „barátságosabbá” teheti az ISIS-adatbázisokat.

(Rác Ágnes)

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

Kiadói tevékenység

97/232

KRÖTZSCH, Jana: Zur gegenwärtigen Situation und Entwicklung des russischen Buchmarktes = Bibl.für Alle. 13.Jg. 1996. 4.no. 3-9.p.

Az orosz könyvpiac jelenlegi helyzete és fejlődési lehetőségei

Könyvkiadás és könyvkereskedelem

A könyvkiadás

Az évente megjelenő művek (címek) száma a korábban évtizedekig fennállónak kb. kétharmadára csökkent. (A kiadott művek száma ezer címben kifejezve: 1940: 33, 1950: 28, 1960: 49, 1970: 50, 1980: 50, 1990: 41, 1993: 29, 1994: 30.) A kiadott művek összpéldányszáma a korábbi maximumnak csaknem harmadára esett vissza. (Kiadott művek példányszáma millió példányban: 1940: 354, 1950: 647, 1960: 990, 1970: 1006, 1980:1392, 1990: 1553, 1993: 950, 1994: 594.)

A nagyobb kiadók (melyek évente legalább 30 művet kiadnak legalább egymillió példányszámban) száma 40 körül mozog. A régi nagy kiadókat sorra privatizálják, a magánkiadók 1993-ban a címek 44,7%-át, a példányszám 55,8%-át adták ki, 1994-ben már a címek 62,4%-át, a példányszámok 74,9%-át, vagyis átvették a vezetést. A legsikeresebbek az utóbbi években létrejött kiadók, melyek már a marketing szellemében működnek. A legnagyobb közülük a Terra Kiadóház, évi több mint 200 kiadvánnyal, széles és változatos repertoárral, példányszámban megelőzi őt a Panorama, a paperback szerelmesregény sorozatok kiadója.

1994-ben 3.693 kiadó 30.390 címet adott ki, ebből a 43 vezető kiadó 2.699 címet 119 millió példányban.

Az állami támogatás

Nagy jelentőségű „A tömegmédiák és a könyvkiadás ügyének támogatásáról” szóló törvény és az 1995. évi kormányhatározat a könyvkiadást támogató 1996-2001 évre szóló programtervről. Mindkét dokumentum abból indul ki, hogy az állam szerepét a könyvkiadás terén alapvetően meg kell változtatni: az állami hozzájárulásokat le kell építeni, ugyanakkor adókedvezményekkel kell a kívánatos célok megvalósulását elősegíteni. Ilyen kedvezményben a tudományt, a képzést és a kultúrát szolgáló művek részesülhetnek.

Könyvkereskedelem

A könyvkereskedelem egykori hálózata, mely a kiadóktól a nagykereskedelmen át a kis boltokig terjedt, szétesett. A könyvkereskedők magukra maradtak, közvetlen kapcsolatokat kell a kiadókkal kiépíteniük, a járulékos költségek a könyvek árának 30-50%-át teszik ki. A helyzet gyors javulására nincs remény, de ha arra gondolunk, hogy a könyvek árusítása nemrég még túlnyomórészt az utcán és közvetlenül a teherautókról zajlott, örülnünk kell, hogy egyáltalán léteznek könyvesboltok.

Nagy a fluktuáció: a kis üzletek tömegesen zárnak be, máshol pedig újak nyílnak. Moszkvában 46 városi könyvesbolt működik, ezek a várostól kedvezményeket kapnak. A magánüzletek számáról nincs megbízható adat.

1995-ben megalakult az Orosz Könyvkereskedők Egyesülete. Legfőbb célja, hogy kedvezőbb feltételeket biztosítson a beruházásokhoz, ezenkívül támogatja az elosztási rendszer megteremtését, érdekvédő, piaccutató, információs és továbbképzési intézményeket, közös sajtóorgánumot kíván létrehozni.

A kis könyvkereskedéseknek csak akkor van jövőjük, ha hatékonyabb munkaformákat tudnak teremteni (közös raktározás, szortiment rendszer stb.) és mindenekelőtt rá tudják kényszeríteni a kiadókat az előrendelési forma bevezetésére.

A könyvpiac tartalmi jellemzői

A bestsellerlistát a krimik, kalandregények és a szerelmes történetek vezetik, többnyire amerikai művek fordításai (sorozatok, filmregények). A fordítást erre szakosodott „specialisták” végzik, gyors tempóban. Követi őket népszerűségben a pszichológiai irodalom és az áltudományos könyvek minden területről. Jól eladhatók még a tankönyvek, szótárak, enciklopédikus művek, valamint a háztartással, egészségüggyel, a különféle gyógy módokkal kapcsolatos könyvek. Új szint jelentenek a német és francia filozófiai művek fordításai, a vallási és az okkultista irodalom, az egyes szekták kiadványai.

Kortárs értékes szépirodalom még a moszkvai nagy könyvárúházkban is alig található, egyes erre specializálódott könyvesboltok jelentenek csak kivételt. A szépirodalom hagyomá-

nyos műfajaival inkább csak az irodalmi folyóiratokban lehet találkozni.

(Katsányi Sándor)

97/233

SICILIA, Francesco: Editoria elettronica e biblioteche = Accad.Bibl.Ital. 47.a. 1996. 2.no. 5-14.p.

Az elektronikus könyvkiadás és a könyvtárak

Elektronikus publikáció

Az Európai Unió országai könyv- és könyvtárügyekért felelős főtisztviselőinek 1996. márciusi, római összejöveteléről három dokumentum jelent meg. Az olasz könyvtári javak, kulturális intézmények és a kiadásügy főigazgatója megnyitó beszédében a szerzői jogi problémák, a kötelempéldány-kérdések, a szabványosítás és a képzés fontosságára hívta fel a figyelmet, és az összejövetel figyelmébe ajánlotta a tagországok szakértőinek Brüsszelben, 1996 februárjában összeállított munkadokumentumát. A dokumentum szerint a könyvtárak

1. már az elektronikus dokumentumok keletkezésekor (és létrehozásukban) vállaljanak aktív szerepet;

2. foglalják el elsődleges fontosságú helyüket ezek terjesztésében, s ennek érdekében a megfelelő könyvtárak kapjanak „kötelempéldányt” az elektronikus dokumentumokból;

3. a telekommunikációs hálózatokkal közösen biztosítsák a kulturális és tudományos információk áramlását;

4. nem maradhatnak ki a szerzői (és kapcsolódó) jogok szabályozásából, hiszen minden szempontból érdekelték abban, és fontos, hogy a „copyright” jogi szabályozása egyúttal a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférést garantáló eszköz is legyen.

Az elektronikus termékek piacának fejlődése olyan, a könyvet, az elektronikus dokumentumot és általában az információ létrehozását és terjesztését integráló piaci környezetet hoz létre,

amely közös képzési formák kialakítását indokolja. A kulturális javakhoz való nyílt hozzáférés érdekében a közkönyvtáraknak az a szerepük, hogy az elektronikus lehetőségekhez való hozzáférési pontként szolgáljanak, mint szolgáltató központok és mint a létrehozás „laboratóriumai”, hogy integrálják a hagyományos hozzáférést és az elektronikus információt. A használhatóság biztosítása érdekében szükség van a dokumentumok megőrzésére és feltárására (azaz leírására és indexelésére a megfelelő normák szerint). A szakértők véleménye szerint a megoldandó problémák fontossági sorrendje: 1. a szerzői jog és a kapcsolódó jogi kérdések; 2. a szakképzés és a könyv világának különböző szakmái közti tapasztalat- (és ismeret)csere; 3. a kultúra-teremtők műhelyeinek intézményesítése; 4. a szabványok megismertetése és elterjesztése; 5. az elektronikus kiadványok depozitálása (kötelempéldány-szolgáltatás).

A római összejövetel záródokumentuma egy olyan munkacsoport felállítását javasolja, amely a kérdéskör teljes jogi, műszaki, társadalmi, gazdasági és kulturális kontextusát áttekintve, a létrehozástól a felhasználásig foglalkozna a következő problémákkal:

– a szerzői jogi kérdések gyakorlati megoldása;

– szakképzés, valamint a hálózathasználat és az új médiához való hozzáférés megismertetése a szerzőktől a végfelhasználókig minden potenciális érintettel;

– az online és offline elektronikus termékekből kötelempéldány-szolgáltatás;

– a könyvtárakkal szembeni új társadalmi és kulturális kihívások (kreativitás, diverzitás stb.).

A munkacsoport fordítson különös figyelmet a közkönyvtáraknak az új gazdasági és technológiai környezetben elfoglalt különleges szerepére, és vegye figyelembe mindazokat a programokat, projekteket, kezdeményezéseket és akciókat, amelyek e téren már folynak (s első lépésként állítsa össze ezek lajstromát).

(Mohor Jenő)

Lásd még 126, 145, 178, 179, 226

Az ismertetett cikkek forrásai:

- Accad.Bibl.Ital. – Accademie e Biblioteche d'Italia (IT)
 Alexandria – Alexandria (GB)
 Aslib Proc. – Aslib Proceedings (GB)
 Austr.Libr.J. – Australian Library Journal (AU)
 Bibl. für Alle – Bibliothek für Alle (DE)
 Bibliogr. – Bibliografia (RU)
 Bibliotekarz – Bibliotekarz (PL)
 Bibliotekovedenie – Bibliotekovedenie (RU)
 Bibliotheksdienst – Bibliotheksdienst (DE)
 Bottom Line – The Bottom Line (US)
 Buch Bibl. – Buch und Bibliothek (DE)
 Bull.Bibl.Fr. – Bulletin des Bibliothèques de France (FR)
 Cat.Classif.Q. – Cataloging and Classification Quarterly (US)
 Coll.Res.Libr.News – College and Research Libraries. News (US)
 Collect.Manage. – Collection Management (US)
 Čtenář – Čtenář (CS)
 Doc.Bibl. – Documentation et Bibliothèques (CA)
 Documentaliste – Documentaliste (FR)
 El.Libr. – Electronic Libraries (I)
 FID News Bull. – FID News Bulletin (I)
 i. – i. (CZ)
 Inf.Technol.Libr. – Information Technology and Libraries (US)
 INSPEL – INSPEL (I)
 Int.Inf.Libr.Rev. – International Information and Library Review (I)
 Interlend.Doc.Supply – Interlending and Document Supply (GB)
 Internet Ref.Serv.Q. – Internet Reference Services Quarterly (US)
 J.Acad.Libariansh. – The Journal of Academic Librarianship (US)
 J.Am.Soc.Inf.Sci. – Journal of the American Society for Information Science (US)
 J.Inf.Sci. – Journal of Information Science (GB)
 J.Interlibr.Loan.Doc.Del.Inf.Supply – Journal of Interlibrary Loan, Document Delivery and Information Supply (US)
 J.Libr.Adm. – Journal of Library Administration (US)
 Libr.Adm.Manage. – Library Administration and Management (US)
 Libr.Assoc.Rec. – Library Association Record (GB)
 Libr.Inf.Briefings – Library and Information Briefings (GB)
 Libr.J. – Library Journal (US)
 Libr.Manage. – Library Management (GB)
 Libr.Q. – Library Quarterly (US)
 Libr.Rev. – Library Review (GB)
 Libr.Trends – Library Trends (US)
 Link-up – Link-up (US)
 Nachr.Dok. – Nachrichten für Dokumentation (DE)
 Nár.Knih. – Národní knihovna (CS)
 Naucn.Teh.Bibl. – Naučnye i Tehničeskije Biblioteki (RU)
 Naucn.-Teh.Inf. – Naučno-Tehnička Informaciá (RU)
 New Rev.Acad.Libariansh. – New Review of Academic Librarianship (US)
 New Rev.Inf.Libr.Res. – New Review of Information and Library Research (US)
 Online CDROM Rev. – Online & CDROM Review (I)
 Poradnik Bibl. – Poradnik Bibliotekarza (PL)
 Prz.Bibl. – Przegląd Biblioteczny (PL)
 Public Acc.Serv.Q. – Public and Access Service Quarterly (US)
 Public Libr.J. – Public Library Journal (GB)
 Public Libr.Q. – Public Library Quarterly (US)
 Scand.Public Libr.Q. – Scandinavian Public Library Quarterly (Sx)
 Schulbibl.Aktuell – Schulbibliothek Aktuell (DE)
 Scientometrics – Scientometrics (I)
 Tech.Serv.Q. – Technical Services Quarterly (US)
 Z.Bibliothekswes.Bibliogr. – Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie (DE)